

Askerî Yargıtay kanunu tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet, Millî Savunma ve Bütçe ve Plan komisyonlarından 4'er üye alınmak suretiyle kurulan Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi : 1/613; C. Senatosu : 1/87)

(Not : M. Meclisi S. Sayısı : 686)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 5377*

17 . 6 . 1972

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 15 . 6 . 1972 tarihli 106 ncı Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek işari oyla kabul edilen, Askerî Yargıtay kanunu tasarısı, dosyası ile birlikte sunulmuştur. Saygılarımla.

*Fikret Turhangil
Millet Meclisi Başkanı Y.*

Not : Bu tasarı 17 . 2 . 1972 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 15 . 6 . 1972 tarihli 106 ncı Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir.

Geçici Komisyon raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Geçici Komisyonu
Esas No. : 1/87
Karar No. : 3*

21 . 6 . 1972

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Millet Meclisinin 15 Haziran 1972 tarihli 106 ncı Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek işari oyla kabul edilen, Askerî Yargıtay kanunu tasarısı, Millet Meclisi Başkanlığının 17 Haziran 1972 tarihli ve 5377 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle, Cumhuriyet Senatosunun 2 Haziran 1972 tarihli 62 ncı Birleşiminde, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanunu tasarısını görüşmek üzere Anayasa ve Adalet ile Millî Savunma ve Bütçe ve Plan komisyonlarından dörder üyenin katılması suretiyle kurulması kabul edilen Geçici Komisyonumuzun 21 Haziran 1972 tarihli Birleşiminde Millî Savunma Bakanı Mehmet İzmen ile Millî Savunma Bakanlığı temsilcileri de hazır bulunduğları halde tetkik ve müzakere olundu.

1) Tasarı, 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 20 Eylül 1971 tarihli ve 1488 sayılı Kanunla değişik 141 ncı maddesi uyarınca ve bu maddede esaslarında Askerî Yargıtayın kuruluş ve işleyiş düzeninin, yargılama usullerinin, Başkan ve üyeleri-

nin nitelikleri ile atanmalarının, disiplin ve özlük işlerinin hâkimlik teminatı ve askerlik hizmetlerinin gereklerine uygun biçimde yeniden bir kanunî düzenlemeye tabi tutulmasını ön-görmektedir.

9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının on yıllık uygulama dönemi ve sonuçları gözetilerek 20 Eylül 1971 tarihli ve 1488 sayılı Kanunla değiştirilen maddeleri arasında - Hakimlik mesleği - ne ilişkin 134 nci madde ile «Askerî Yargıtaya» ilişkin 141 nci maddeler de yer almıştır.

Anayasasının 134 nci maddesinin yeni metnine göre, askerî hâkimlerin «yaş hakkı», «yüksel-me» ve «cemevîlikleri» kanunla belli edilecektir.

Yine Anayasasının 141 nci maddesinin yeni metnine göre de,

a) Askerî Yargıtayın - kuruluşu -, - işleyişi -, - yargılama usulleri -, - üyeleri hakkındaki di-siplin ve özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı yanında - askerlik hizmet-lerinin gereklerine göre, - kanunla düzenlenecektir.

b) Ayrıca, Askerî Yargıtay üyelerinin en az - albay rütbesinde birinci sınıf hâkimler arasın-dan seçilmesi - ve - Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, İkinci Başkanı ve daire başkanlarının - Askerî Yargıtay üyeleri arasından - rütbe - ve - kıdem - sırasına göre atanacakları esasları kabul edilmiştir.

İşbu tasarı ile Askerî Yargıtay, Anayasasının yukarıda arz edilen 134 ve 141 nci maddelerinde emredilen esaslara uygun olarak yeniden kurulmakta ve düzenlenmektedir.

9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının, 20 Eylül 1971 tarihli ve 1488 sayılı Kanunla değişik 134 ve 141 nci maddelerinde yapılan değişiklik sonucu getirilen ve Askerî Yargıtayın Anayasasının emrettiği biçimdeki bir kuruluş ve işleyiş düzenine kavuşturul-masını gerçekleştiren tasarı, Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

II - Millet Meclisi metninin 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, Geçici Madde 1, Geçici Madde 2, 45 ve 46 nci maddeleri, maddelere ilişkin gerekçeler ve tasarınn Millet Meclisin-deki görüşmeleri esaslarında incelenerek Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Millet Meclisi metninin Komisyonumuzca da aynen kabul edilen maddelerine ilişkin gerekçe-le-ri aşağıda gösterildiği şekilde özetlemek ve getirilen kanunî düzenlemenin esaslarını maddelerde teker teker açıklamak yararlı bir anlatım biçimi olacaktır.

Madde 1. — Askerî Yargıtay T. C. Anayasasının 141 nci maddesinde ve yargı ile ilgili 3 nci bölümün yüksek mahkemeler kısmında yer almış olup, Yargıtay ve Danıştay gibi bir Anayasa ku-ruluşudur.

Tasarının bu maddesi ile müessesenin yüksek mahkeme niteliği belirtilmiştir.

Madde 2. — 127 sayılı Kanunun 1 nci maddesi hükmünden faydalanılarak hazırlanmış, iş ve hizmet durumuna göre yeterli görülen kuruluş, kazanılmış haklara da dokunulmamak düşüncesi ile aynen muhafaza edilmiştir.

Madde 3. — Önceki maddede genel olarak belli edilen Askerî Yargıtay organlarının bu ve mü-taakıp maddelerinde ayrı ayrı gösterilmesi uygun görülmüş ve maddede Askerî Yargıtayda bir başkan ve ayrıca kanunla belli edilen vazifeleri yapmak ve başkanın yokluğunda ona vekâlet et-mek üzere bir ikinci başkanın bulunduğu açıklanmıştır.

Maddenin düzenlenmesinde Yargıtay kanunu tasarisının 4 nci maddesinin ilk fıkrasından da yararlanılmıştır.

Madde 4. — Anayasasının 1488 sayılı Kanunla değiştirilen 141 nci maddesinin üçüncü fıkrasın-da Askerî Yargıtay Başkanından sonra kıdem sırasına göre başsavcı gösterildiğinden bu madde de başsavcılık müessesesi bir bütün olarak açıklanmış ve başsavcılığın kimlerden kurulacağı ve baş-savcının yokluğunda kendisine vekâlet edecek olanlar belli edilmiştir.

127 sayılı Kanunda bu maddeye mütenazır bir hüküm yoktur. Yargıtay kanun tasarisının 29 ncu maddesine uygun şekilde hazırlanmış ve iki yüksek mahkemenin başsavcılık kuruluşları ara-sında benzerlik sağlanmasına çalışılmıştır.

Madde 5. — Bu madde 127 sayılı Kanunun 1 nci maddesine uygun şekilde hazırlanmış olup, eskiden olduğu gibi Askerî Yargıtayda 4 daire olacağı, her dairede bir başkan ve 7 üye bulunacağı, bir başkan ve 4 üyenin katılmasıyla toplam karar vereceği belli edilmiştir.

1488 sayılı Kanun ile değiştirilen Anayasanın 1 nci maddesinde Daire Başkanlıklarına rütbe ve kıdem sırasına göre atanma yapılacağı öngörüldüğünden başkanın yokluğunda kendisine en kıdemli, üyenin vekillik edeceği açıklanmıştır.

Dairenin bir başkan ve 4 üye ile toplam karar vermesine rağmen dairede bir başkan ve 7 üyenin bulunması ilk nazarda gelişik gibi görülmekte ise de Askerî Yargıtayda raportörlük müessesesi olmadığından işler üyeler arasında taksim edilmekte ve bu suretle dosyanın süratle en iyi bir şekilde neticelendirilmesi sağlanmaktadır.

10 yıldan beri yapılagelen uygulamada daire üye adedinin aynen muhafaza edilmesinin gerekli olduğunu göstermiştir.

Ayrıca, üyenin herhangi bir mazereti halinde dairenin diğer daire çalışmalarına engel olmadan toplanma nisabı temin edilerek hizmetin devamlılığı ve adaletin süratle tahakkuku elde edilmiş olmaktadır.

Madde 6. — 127 sayılı Kanunun 10 ncu maddesinde Daireler Kurulunun İkinci Başkanı Başkanlığında 16 üyeden kurulması öngörüldüğünden Askerî Yargıtay Başkanı kurula girememekte ve ayrıca görüşülecek mesele hakkında evvele dairelerdeki konuşma ve kararlara katılmış daire, başkan ve üyelerinin kurula katılmamaları nedeniyle daire kurulunun teşkilî bazı dosyalar için imkânsız bir hal almaktadır. Bu mahzurları gidermek ve özellikle Askerî Yargıtay Başkanı kurula başkanlık ettirerek bilgi ve tecrübelerinden yararlanmak, daireler kurulunun teşkilinde kolaylık sağlamak ve daire görüşünün daireler kurulunda izahına imkân verilmek için madde yeniden düzenlenmiştir. Daireler Kurulu, genel olarak direnme suretiyle tesis edilen hükümleri veya daire kararlarına karşı vaki itirazları incelendiğinden evvele dairedeki konuşma ve karara katılmış olma hali hukukî bir mahzur olarak görülmemiş, bilâkis yargı fonksiyonunun özelliği olan kolektif çalışma ile sentez yapma prensibini korumak ve kollamak zorunluluğunun icabı sayılmıştır.

Nitekim Yargıtay tasarısında da ceza genel kuruluna ceza daire başkan ve üyelerinin tamamının katılacağı kabul edilmiştir.

Son fıkrada da görüşülecek meselenin ehemmiyetsiz oluşu veya mazeretin mevcudiyeti halinde kurulun ikinci başkanının başkanlığında toplanması ve bu hallerde kararına itiraz edilen veya direnilen daireden bir üyenin daha kurula alınacağı önerilmiştir.

Madde 7. — 127 sayılı Kanunun 8 nci maddesine mütenazır olarak hazırlanan bu maddede genel kurulun görevleri dikkat nazara alınarak Askerî Yargıtay Başsavcısının da kurula katılması sağlanmış ve Askerî Yargıtayda her zaman için noksan üye olacağı gözönünde bulundurularak, hizmetin aksamaması için Kurulun, Yargıtayda mevcut üye sayısının beşte dördü ile toplanacağı belli edilmek istenmiş ve Anayasanın 141 nci maddesindeki (Üye tamsayısı) tâbiri kullanılmıştır.

Madde 8. — 127 sayılı Kanunda bu şekilde bir organ yoktur. Madde Danıştay Kanunu ile Yargıtay kanun tasarısı nazara alınarak hazırlanmış ve kurulun başkan, ikinci başkan ve daire başkanlarından kurulacağı açıklanmıştır.

Kurulun görevleri tasarının 25 nci maddesinde belirtilmiştir. Bu görevler genel olarak Askerî Yargıtayın iş düzeni ve iç çalışması ile ilgilidir.

Madde 9. — Askerî Yargıtayın disiplin işlerini yürütecek ve disiplin cezalarının uygulanmasına yer olup, olmadığını tayin edecek bir kurulun tasarı bünyesinde yer alması Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 141 nci maddesinin yazılış şekline uygun bir düzenlemedir.

127 sayılı Kanunda Yüksek Disiplin Kurulu ile ilgili bir hüküm mevcut değildir.

357 sayılı Askerî Hâkimler ve Askerî Savcılar Kanununun 35 nci maddesi ile kurulmuş bulunan haysiyet divanının teşkil tarzı askerî hizmetin gerekleri de gözönüne alınarak yeni baştan düzenlenmiştir.

Madde 10. — Bu madde 353 sayılı Kanunun 7 nci maddesi dikkat nazara alınarak hazırlanmış olup, askerî mahkemeler ve askerî saveliklerde olduğu gibi Askerî Yargıtay daireleri ile Başsaveliğinde de birer kalem teşkilâtının kurulacağı öngörülmüş ve bu suretle yargı hizmetlerinin görülmesinde büyük önem taşıyan kalem kuruluşlarına kanunî bir hüviyet kazandırıldığı gibi yazı işlerinin de sıhhatli bir şekilde yürütülmesi sağlanmıştır.

Yargıtay kanun tasarısunun 46 nci maddesinde de buna uygun bir hüküm yer almaktadır.

Madde 11. — 127 sayılı Kanunda mevcudolan ve başkana bağlı olarak ona ait idarî işleri yürüten genel sekreterlik müessesesi sağladığı faydalar nedeni ile aynen muhafaza edilmiş ayrıca daire müdürlüğü ile bunlara bağlı diğer idarî hizmet ünitelerinin bulunması zorunluluğu açıklanmıştır.

Kalemlere ve diğer idarî hizmet kuruluşlarına verilecek personel Milli Savunma Bakanlığı kârlarında gösterilmesi öngörülmüştür.

Madde 12. — 1488 sayılı Kanun ile değiştirilen Anayasanın 141 nci maddesinde, Askerî Yargıtay üyelerinin seçimi ile ilgili olarak birinci sınıfa ayılma ve en az albay rütbesi gibi yeni nitelikler öngörüldüğünden madde buna göre yeniden hazırlanmıştır.

Ancak, Cumhurbaşkanının seçme iradesini tahlilde müncer olan bir tatbikat ve anlayana mani olmak için maddeye eklenen bir fıkra ile boş üyelik birden fazla olduğu takdirde Askerî Yargıtay Genel Kurulunun boş üyeliklerin üç misli olarak adayları tespit edeceği ve boş üyelik adedinde üyelerin Cumhurbaşkanı tarafından bu adaylar arasından seçileceği hüküm altına alınmıştır.

Madde 13. — Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 141 nci maddesindeki (Askerî Yargıtay başkanlarını kendi üyeleri arasından seçer) hükmü 1488 sayılı Kanun ile (Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavelisi, ikinci başkan ve daire başkanları Askerî Yargıtay üyeleri arasından rütbe ve kıdem sırasına göre atamrlar) şeklinde değiştirildiğinden madde buna göre yeniden hazırlanmıştır.

1488 sayılı Kanunun geçici 16 nci maddesinde bu değişikliğe göre çıkarılacak yeni kanunların gerektirdiği atanmaların, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde yapılacağı öğrenildiğinden ve dolayısıyla kanun yapıcı tarafından atamalarda idareye en fazla bir aylık süre tanındığından, bu yerlerde her hangi bir sebeple meydana gelecek boşalmalarda da atanmaların bir ay içinde yapılması sağlanmıştır.

Madde 14. — Askerî Yargıtay Başkanlığına, Başsaveliğine, İkinci başkanlığına ve daire başkanlıklarına yapılacak atanmalar ile Askerî Yargıtay üyeliğine seçilen askerî hâkimlerin atanmalarının ne şekilde yapılacağını gösteren bu hüküm, Anayasanın 134 nci maddesi ile 926 sayılı Silâhlı Kuvvetler Personel Kanununun 121 ve 357 sayılı Askerî Hâkimler ve Askerî Savelar Kanununun 16 nci maddelerinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Madde 15. — Bu madde ile Askerî Yargıtay Başsaveli, başyardımcısı ile diğer yardımcılarını atanmalarında göz önünde bulundurulacak nitelikler gösterilmiş ve özellikle hizmetin hukukî icabı ve bilhassa Başsaveli Yardımcısının Başsaveliye vekillik edeceği göz önünde bulundurulacak onun da Yargıtay üyeliğine seçilme niteliğine sahip askerî hâkimler arasından atanması önerilmiştir.

Ayrıca; Askerî Yargıtay, Anayasanın öngördüğü yüksek bir mahkeme olup Askerî Yargıtay'a intikal eden dava dosyalarının ilk incelemeleri Başsaveli, Başyardımcısı veya yardımcıları tarafından yapıldığından ve genellikle tebliğname müsveddeleri bunlar tarafından hazırlandığından 357 sayılı Askerî Hâkimler ve Askerî Savelar Kanununun 17 nci maddesi hükmü buraya aynen alınarak bu kişilerin hizmetin gereklerine uygun tecrübe ve rütbede olmaları sağlanmış ve yardımcıların atanmalarında Başsaveliye aday gösterme yetkisi verilmiştir.

Madde 16. — Askerî Yargıtayın genel olarak görevlerini belirten bu madde Anayasanın 141 nci maddesine uygun şekilde düzenlenmiş ve Danıştay Kanununun 29 ve Yargıtay kanun tasarısunun 3 nci maddesinde olduğu gibi genel görev konusunda maddeye açıklık getirilmiştir.

Madde 17. — Bu madde hazırlanırken 127 sayılı Kanunun 5 nci maddesi göz önünde bulundurulmuş ve fakat Başkanın yargı faaliyetlerine daha etkili bir şekilde katılmasını sağlamak

amacıyla Yargıtayın muhtelif kurullarına Başkanlık edeceği belirtilmiştir. Buna mukabil üyelerin dairelere ayrılması ve gerektiğinde bir üyenin devamlı olarak diğer bir daireye verilmesi ile ilgili yetkisi kaldırılarak Başkanlar Kuruluna verilmiştir. Maddenin hazırlanışında 521 sayılı Danıştay Kanununun 105 nci maddesinden ve özellikle Yargıtay kanun tasarısının 4 ncu maddesinden de yararlanılmıştır.

Madde 18. — Askerî Yargıtay Başsavcısının görevleri, bentler halinde belirtilmek suretiyle açıklığa kavuşturulmuş ve ayrıca Genel Kurulun görevleri göz önünde bulundurularak bu Kurula katılması ve içtihatların birleştirilmesi müzakere ve kararlarına katılıp oyunu kullanması imkânları sağlanmıştır.

Maddenin hazırlanışında Yargıtay kanun tasarısının 30 ncu maddesinden de yararlanılmıştır.

Madde 19. — Bu madde 127 sayılı Kanunun 4 ncu maddesinin tekrarı mahiyetinde olup, ayrıca askerî hâkim ve yardımcıları hakkındaki meslekî sicil notlarının Askerî Yargıtay Daireleri ve Daireler Kurulunca verileceğine dair 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 46/b - 1 maddesi hükmü ikinci bent olarak maddeye eklenmiştir.

Madde 20. — Bu madde Danıştay Kanununun 106 ve Yargıtay kanun tasarısının 6 nci maddesine mütenazır olarak hazırlanmış olup, esasen Başkanlığın bünyesinde mevcut dairelerin ahenkli, verimli ve düzenli çalışmasını, işlerin iyi incelenip karara bağlanmasını ve kararlardaki tutarsızlıkların önlenmesini sağlamak, oyları toplamak, karar müsveddelerini yazacak üyeyi belli etmek ve kendi kuruluşundaki kalem teşkilâtını denetlemek gibi yetkilere kanunî bir mahiyet kazandırılmıştır.

Madde 21. — Bu madde de keza Danıştay Kanununun 107 ve Yargıtay kanun tasarısının 7 nci maddesi göz önünde bulundurularak yeniden hazırlanmış ve üyelik sıfatına bağlı bulunan dava dosyalarını inceleyip sözcülüğünü yapma, kurullardaki görüşmelere katılıp oy verme ve özellikle görevlendirildikleri hallerde karar müsveddelerini yazma gibi görevleri bu madde ile kanunî açıklığa kavuşturulmuştur.

Madde 22. — Daireler Kurulunun görevlerini belli eden bu madde 127 sayılı Kanunun 11 nci maddesinden aynen alınmış ve ayrıca askerî hâkim ve yardımcıları hakkındaki meslekî sicil notlarının Askerî Yargıtay Daireleri ve Kurulunca verileceğine dair 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 46/a - 1 maddesi hükmü 2 nci bent olarak maddeye eklenmiştir.

Madde 23. — Tasarıda Askerî Yargıtayın organları ve görevleri ayrı ayrı bölümlerde gösterilmek suretiyle açıklığa kavuşturulduğundan bu maddede Genel Kurulun görevleri toplu bir şekilde belirtilmiştir.

Maddenin hazırlanışında Danıştay Kanununun 53 ve Yargıtay kanun tasarısının 10 ncu maddesinin yazılış şekillerinden de yararlanılmıştır.

Madde 24. — Askerî Yargıtay bünyesinde yeni bir kuruluş olan Başkanlar Kurulunun görevleri bu madde ile düzenlenmiş olup, 127 sayılı Kanuna göre Askerî Yargıtay Başkanı veya Genel Kurulu tarafından ifa edilen ve genellikle Askerî Yargıtayın iç çalışmaları ile ilgili bulunan bazı görevlerin süratli bir şekilde yürütülmesi sağlanmıştır.

Maddenin hazırlanışında Danıştay Kanununun 60 ve Yargıtay kanun tasarısının 11 nci maddesinden yararlanılmıştır.

Madde 25. — Bu madde 127 sayılı Kanunun 18 nci maddesinden aynen alınmıştır. Ancak araverme süresince tutuklu ve açık işler ile Sıkıyönetim Kanununda olduğu gibi kanunlarda öncelikle bakılacakları öngörülen işlerin bakılmasına devam edileceği belirtilmiş ve nöbetçi kalacak Daire veya Dairelerin Genel Kurulca tespit edileceği açıklanmıştır.

Madde 26. — 127 sayılı Kanunun 7 nci maddesinde Askerî Yargıtayın iç çalışma esaslarının Genel Kurulca düzenleneceği kaydedildiği halde bir içtüzük hazırlanması öngörülmemiştir. Askerî Yargıtayın iç düzeni, çalışma usulleri, seçimlerin yönetimi, defter ve kayıtlarının tutulması, Genel Sekreterlik ve idarî hizmet üniteleri personelinin görev ve sorumluluklarını açıklığa ka-

vuşturmak ve Resmî Gazetede yayınlanması suretiyle objektifliği sağlamak için madde yeniden düzenlenmiştir.

Madde 27. — 127 sayılı Kanunda Askerî Yargıtayda uygulanacak yargılama usulü ile ilgili bir hüküm mevcut değildir. 353 sayılı Kanunun 219 ncu maddesinde sadece Askerî Yargıtayda uygulanacak duruşma usulü gösterilmiştir.

Bu madde ile Askerî Yargıtayda uygulanacak kanunlar gösterilmek suretiyle yargılama usulü hükümleri belirli hale sokulmakta ve tasarrın diğer maddelerinde geçen usule mütaallik hukukî terimlere anlam kazandırılmış olmaktadır.

Madde 28. — Bu madde ile Askerî Yargıtay Dairelerinde ve diğer kurullarında toplanma yeterliği açıklığa kavuşturulmuş ve görüşmelerin gizli olacağı, seçimlerin gizli oy ve açık sayım ile yapılacağı belli edilmiştir.

Madde 29. — 127 sayılı Kanunun 15 nci maddesi aynen alınmış ve Askerî Yargıtay dairelerinde ve diğer kurullarında kararların çokluğu ile verileceği belirtilmiştir. Ancak bazı kurullarda oyların eşidolabileceği dikkate alınıp, bu hallerde başkanın katıldığı tarafın oylarının çoğunluk oyu sayılacağı kaydedilmek suretiyle açıklık getirilmiştir.

Madde 30. — Tasarı metni, 127 sayılı Kanunun 13 ncü maddesinden yararlanılmak suretiyle hazırlanmış ve Yargıtay kanun tasarısının 20 nci maddesi göz önünde bulundurulmuştur.

Ancak; 127 sayılı Kanunda İctihatları Birleştirme Kurulu, özel kuruluşlu bir organ olarak gösterildiği halde tasarıda icthahatların birleştirilmesine genel kurulun bu maksatla yapacağı toplantıda karar verileceği öngörülmüştür.

Ayrıca; 127 sayılı Kanunun 13 ncü maddesinde Yargıtay Genel Kurulu veya Büyük Genel Kurulun evvelki bir karara veya icthadına aykırı karar verilmesi halinde husule gelen aykırılığın dahi bir yol ile çözümleneceği hükme bağlanmış ise de Yargıtayın iştiraki olmaksızın, oy ve kanaati alınmadan ihtilâfın Askerî Yargıtayca tek yönlü halli hukukun genel prensiplerine uymadığından ve yüksek mahkemelerin görev ayrılığı ile bağdaşmadığından bu kısma tasarıda yer verilmemiştir.

Maddenin hazırlanmasında özellikle Yargıtay kanun tasarısının 20 nci maddesinde gözönünde bulundurulmuş ve icthahatları birleştirme gibi çok önem taşıyan bir meselede yüksek mahkeme çalışmalarında ahenk ve beraberlik temin edilmiştir.

Madde 31. — Bu madde genel olarak 127 sayılı Kanunun 13 ncü maddesine uygun olarak hazırlanmış ve fakat Askerî Yargıtay Daire ve Daireler Kurulundan çıkan bütün kararların Başsavcılıktan geçeceği gözönünde tutularak bu görevin tabii neticesi olarak Başsavcıya da Daire başkanları gibi icthahatların birleştirilmesini isteme yetkisi tanınmıştır.

Keza, diğer merci ve kişilerin gerekçeye dayanan yazılı başvuruları üzerine de bu yola gidileceği öngörülmüş ve fakat icthahatları birleştirme yoluna gidilip gidilmemesinin tespiti için mevcut üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararı önşart olarak aranmıştır.

Madde 32. — Bu madde 127 sayılı Kanunun 14 ncü maddesi kısmen değiştirilmek ve bazı ilâveler yapılmak suretiyle yeniden düzenlenmiştir. Özellikle 353 sayılı Kanunun 227 nci maddesinde Daireler Kurulu kararlarının ancak aidolduğu davada Askerî Mahkemeyi bağlayıcı nitelikte olduğu ve bu kararlara karşı mahkemenin direnme hakkının olmadığı gözönünde bulundurulduğundan ve yine bu kararlar icthahatları birleştirme kararları kuvvet ve derecesinde olmadığından maddeden (Askerî Yargıtay Daireler Kurulu kararları) kısmı çıkarılmış, buna mukabil icthahatları birleştirme kararlarının daireler kurulunu ve disiplin mahkemelerini de bağlayacağı belirtilmiştir.

Ayrıca, icthahatları birleştirme kararlarının hususiyetine göre bunların da Yargıtay icthahatları birleştirme kararları gibi Resmî Gazetede yayınlanacağı öngörülmüştür.

Madde 33. — Bu maddede Askerî Yargıtay dairelerinde ve diğer kurullarında oyların hangi sıra ile kullanılacağı açıklanmış ve özellikle oyların kullanılmasında diğer Yüksek Mahkemelerde olduğu gibi kıdem üstünlüğünden ileri gelebilecek tesirlerin giderilmesi öngörülmüştür,

Madde 34. — Bu madde 357 sayılı Askerî Hâkimler ve Askerî Savcılar Kanununun 35 nci maddesinden faydalanılarak hazırlanmış olup, disiplin cezalarını gerektiren eylemlerin nelerden ibaret olacağı ve bu uygulanacak disiplin cezalarının neveleri gösterilmiştir.

Bilhassa Anayasa teminatı altında hizmet gören Yüksek Mahkeme Başkan ve üyelerinin hâkimlik ve askerlik vekar ve onurunun ve şahsî haysiyet ve itibarının daha çok korunmaları iktiza edeceğinden müessir bir müeyyide olarak maddeye (görevden çekilmeye davet) cezası ilâve edilmiş ve bu suretle Anayasanın öngördüğü askerî gerekler de dikkat nazara alınarak hâkimlik mesleği, askerlik sıfatı ve müessesenin itibarı korunmak istenmiştir.

Madde 35. — Bu madde, 357 sayılı Askerî Hâkimler ve Askerî Savcılar Kanununun 36 nci maddesi yerine hazırlanmış olup, ihbarın intikali ve soruşturma şekli yönlerinden bazı değişiklikler yapılmış ve onuncu maddeye uygun bir işleyiş tarzına kavuşturulmuştur.

Askerî Ceza Kanununda disiplin tecavüzlerinden verilen cezalara karşı itiraz yolu açık tutulduğundan, bu cezalara karşı da ilgiliye itiraz etme hakkı tanınmıştır.

Nitekim Danıştay Kanununun 135 nci maddesi ile bu ceza kararlarına karşı ilgiliye dava açma hakkı verilmiştir.

Madde 36. — (Görevden çekilmeye davet) yeni kabul edilen bir disiplin cezası türü olduğundan maddede bu cezanın ne şekilde uygulanacağı ve sonucu açıklığa kavuşturulmuştur. Maddenin hazırlanışından Danıştay Kanununun 138 nci ve Yargıtay kanun tasarısının 13 nci maddelerinden yararlanılmıştır.

Madde 37. — Görevle ilgili suçlar hakkında bu madde esas itibarla 357 sayılı Askerî Hâkimler ve Askerî Savcılar Kanununun aynı konuya ilişkin 32 ve 33 nci maddelerinin tekrarıdır. Tasarının kod hüviyeti itibarıyla dağılık hükümleri bir araya toplanmış ve yapılan ufak bir değişiklik ile soruşturma kurulunun Askerî Adalet Müfettişlerinin taşıdığı yetki yerine Askerî Savcılarının yetkilerine haiz olduğu belirtilmiştir. Bu suretle soruşturma sonucuna göre dosyanın Genel Kurul tarafından Yüce Divana gönderilmesi takdirinden ceza dâvası açılmış olacağından, kurulun yaptığı soruşturmanın Askerî Savcının fonksiyonu olduğu belli edilmiş istenmiştir.

Madde 38. — Şahsî suçlar ile ilgili olan bu madde 357 sayılı Askerî Hâkimler ve Askerî Savcılar Kanununun 34 nci maddesine uygun şekilde hazırlanmış olup, soruşturmanın yapıldığı şekli, soruşturma sonunda verilecek kararların mahiyetleri dâva açılmasına karar verilmesi halinde dâva dosyasının verileceği dairenin belli edilmesi ve yapılacak diğer işlemler ile ilgili olarak maddeye açıklık verilmiştir.

Madde 39. — Askerî Yargıtay üyelerinin yükselmeleri bakımından farklı bir statüye tabi olmalarına dair Anayasa ve diğer kanunlarda her hangi bir hüküm mevcut olmadığından ve bu konuda hizmet ile ilgili bir zorunluk da söz konusu bulunmadığından. Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcı, İkinci Başkan ve daire başkanları ile üyelerinin rütbe, rütbe terfii, rütbe kıdemliliği, kademe ilerlemesi ve sicil işlemlerinin 357 sayılı Askerî Hâkimler ve Askerî Savcılar Kanununda gösterilen esaslara göre yapılacağı madde metninde gösterilmiştir.

Madde 40. — Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, İkinci Başkanının ve daire başkanları ile üyelerinin kadrosuzluk, yetersizlik, disiplinsizlik ve ahlâkî durumları nedeniyle emekliye sevk edilecek veya Silâhlı Kuvvetlerden ilişkisi kesilecek olanlar hakkında 357 sayılı Askerî Hâkimler ve Askerî Savcılar Kanunu hükümlerinin uygulanacağı madde metninde gösterilmiştir.

Anayasanın 134 nci maddesinde yapılan son değişiklikle, Askerî Hâkimlerin yaş haddi, yükselme ve emekliliklerinin kanunla belli edileceği kabul edilmiş ve yine Anayasanın 141 nci maddesinde yapılan değişiklik ile; Askerî Yargıtayın kuruluşu, işleyişi, yargılama usulleri ve üyeler hakkındaki disiplin ve özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı, hâkimlik teminatı yanında askerlik hizmetlerinin gereklerine göre kanunla düzenleneceği öngörülmüş bulunduğundan tasarının 39 ve 40 nci maddelerinin tanzimi bu esaslara göre yapılmıştır.

Madde 41. — Madde metninde, Askerî Yargıtay Başkanı ile İkinci Başkanın ve üyelerinin ve Bassaveısının «yaş haddi» yönünden 357 sayılı Askerî Hâkimler Kanunu hükümlerine tabi olmaları esas vaz'edilmektedir.

İşbu Askerî Hâkimler Kanununda, Askerî Hâkimlerin «yaş haddi» 60 olmak üzere saptanmıştır.

Madde 42. — Bu madde 357 sayılı Askerî Hâkimler ve Askerî Savaşlar Kanununun 18 nci maddesinin 4 ncu fıkrasının buraya aktarılmasından ibarettir.

Madde 43. — Bu madde yeni olup, Askerî Yargıtay Başkanı, Bassaveısı, İkinci Başkan, daire başkanları ve üyelerinin askerî protokol şartlarına tabi olmaları belirtilmiştir.

Madde 44. — Bu madde 4 Aralık 1932 tarih ve 127 sayılı Askerî Yargıtayın kuruluşu hakkındaki Kanunun yürürlükten kaldırılması ile ilgilidir.

Geçici Madde 1. — Bu madde Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının bazı maddelerinin değiştirilmesi ve geçici maddeler eklenmesi hakkındaki 1488 sayılı Kanunun geçici 17 nci maddelerinin son fıkrasına uygun şekilde hazırlanmış olup intikal hükmüdür.

Geçici Madde 2. — Bu maddede Askerî Yargıtay İçtüzüğü'nün kanunun yürürlüğe girişinden itibaren 3 ay içinde yürürlüğe konacağı ve bu süre zarfında 127 Sayılı Kanuna göre düzenlenmiş olan iç çalışma esaslarının uygulanacağı açıklanmak, suretiyle iç çalışmaların aksamaması sağlanmıştır.

Madde 45 ve 46. — Bu maddeler yürürlük ve yürütme ile ilgilidir.

III - Tasarımın, Anayasanın 134 ve 141 nci maddeleri uyarınca getirilmiş olması ve altı ay içinde çıkartılması gereken kanunlar arasında bulunması nedeni ile Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesi hususunda istem ileri sürülmesi de Komisyonumuzca karar altına alınmıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Bursa <i>Şeref Kayalar</i>	Sözeü Ağrı <i>Salih Türkmen</i>	Kâtip Ankara <i>İsmail Yetiş</i>	Ankara <i>Turhan Kapanlı</i>
Izmir <i>Orhan Kor</i>	Konya Sedad Çumralı Toplantıda bulunamadı	Kocaeli Lütfü Tokoğlu Toplantıda bulunamadı	Ordu <i>Bekir Sıtkı Baykal</i>
Tabii Üye <i>Fahri Özdeşek</i>	İstanbul Cemal Yıldırım Toplantıda bulunamadı	Samsun <i>Enver Işıklar</i>	

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

Askerî Yargıtay kanunu tasarısı

I NCI BÖLÜM

Kuruluş

Askerî Yargıtay

MADDE 1. — Askerî Yargıtay, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve diğer kanunlarla görevlendirilmiş bağımsız bir yüksek mahkemedir.

Kuruluş

MADDE 2. — Askerî Yargıtay; Başkanlık, Başsavcılık ve dört daire ile bu kanunda gösterilen kurullar ve hizmet ünitelerinden teşekkül eder.

Askerî Yargıtayın kadroları Millî Savunma Bakanlığı kuruluş ve kadrolarında gösterilir.

Başkanlık

MADDE 3. — Askerî Yargıtayda bir Başkan ile bu kanunda belli edilen ve ayrıca Başkan tarafından verilen görevleri yapmak ve yokluğunda kendisine vekâlet etmek üzere bir ikinci başkan bulunur.

Başsavcılık

MADDE 4. — Askerî Yargıtay Başsavcılığı; bir başsavcı, başsavcı başyardımcısı ile yeteri kadar başsavcı yardımcılarında kurulur.

Başsavcının yokluğunda kendisine başsavcı başyardımcısı, onun da yokluğundan en kıdemli başsavcı yardımcısı vekâlet eder.

Daireler

MADDE 5. — Her dairede bir başkan ve yedi üye bulunur. Daireler bir başkan ve dört üyenin katılması ile toplanarak karar ve hüküm verirler.

Daire Başkanının bulunmadığı hallerde, o dairenin en kıdemli üyesi başkanlık görevini yapar.

Daireler Kurulu

MADDE 6. — Daireler Kurulu, Askerî Yargıtay Başkanının Başkanlığında, ikinci Başkan, daire başkanları, kararına itiraz edilen veya direnilen daireden, bu kararın alınmasına katılmamış olanlardan bir ve diğer dairelerden ikişer üyenin katılması ile onüç kişiden kurulur.

Başkanın kurula katılmaması halinde ikinci Başkan Kurula Başkanlık eder. Bu takdirde kararına itiraz edilen veya direnilen daireden bir üye daha kurula katılır.

Genel Kurul

MADDE 7. — Askerî Yargıtay Genel Kurulu; Başkan, Başsavcı, ikinci Başkan, daire başkanları ve üyelerin tamamından kurulur.

Genel kurul üye tamsayısının beşte dördü ile toplanır.

GEÇİCİ KOMİSYONUN KABUL ETTİĞİ METİN

Askerî Yargıtay kanunu tasarısı

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi metninin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Millet Meclisi metninin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Millet Meclisi metninin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Millet Meclisi metninin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Başkanlar Kurulu

MADDE 8. — Askerî Yargıtay Başkanlar Kurulu; Başkan, İkinci Başkan ve daire başkanlarından kurulur.

Yüksek Disiplin Kurulu

MADDE 9. — Yüksek Disiplin Kurulu; Askerî Yargıtay Başkanı, başsavcısı, İkinci Başkanı ve daire başkanlarından kurulur.

Kurulun yeter sayısı yedidir. Kararlar oy çokluğu ile verilir. Kurula sevk edilenler ile bunlardan daha kıdemsiz olan üyeler görüşmelere katılamaz. Kıdemsiz olanların katılmaması sonucu, kurul üye sayısı dörtten az olursa, konu Genel Kurulda incelenir. Genel Kurulun kararı kesindir.

Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür.

Kalemler

MADDE 10. — Askerî Yargıtay Başsavcılığı ile her dairede birer kalem teşkilâtı kurulur. Her kalem teşkilâtında bir Başkâtip ile yeteri kadar büro memuru bulunur.

İdari Hizmet Kuruluşları

MADDE 11. — Askerî Yargıtay Başkanlığına bağlı bir Genel Sekreterlik ile daire müdürlüğü ve bunlara bağlı diğer hizmet üniteleri bulunur.

Bu hizmet ünitelerine verilecek personel, Milli Savunma Bakanlığı kadrolarında gösterilir.

Seçim

MADDE 12. — Askerî Yargıtay üyeleri, en az albay rütbesinde birinci sınıf askerî hâkimler arasından Askerî Yargıtay Genel Kurulunun üye tamsayısının salt çoğunluğu ile her boş yerin üç misli olarak gösterdiği adaylar arasından Cumhurbaşkanınca seçilir.

Boş üyelik birden fazla ise; Askerî Yargıtay Genel Kurulu, boş üyeliklerin üç misli olarak adayları tesbit eder. Boş üyelik adedince üyeleri Cumhurbaşkanı bu adaylar arasından seçer.

Atanma

MADDE 13. — Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, İkinci Başkanı ve daire başkanları Askerî Yargıtay üyeleri arasından rütbe ve kıdem sırasına göre atanırlar.

Boşalan yerlere atanma en geç bir ay içinde yapılır.

Atanma şekli

MADDE 14. — Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, İkinci Başkanı ve daire başkanları ile Askerî Yargıtay üyeliğine seçilen askerî hâkimlerin atanmaları Genelkurmay Başkanının teklifi ve Milli Savunma Bakanı ve Başbakanın müşterek kararnamesi ile Cumhurbaşkanının onayına sunulur ve Resmî Gazete ile yayınlanır.

Başsavcı yardımcılarının atanmaları

MADDE 15. — Başsavcı yardımcısı, albay rütbesinde birinci sınıf askerî hâkimlerden başsavcı tarafından gösterilecek üç aday arasından Milli Savunma Bakanınca usulüne göre atanır.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 8. — Millet Meclisi metninin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Millet Meclisi metninin 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Millet Meclisi metninin 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Millet Meclisi metninin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Millet Meclisi metninin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Millet Meclisi metninin 13 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Millet Meclisi metninin 14 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Millet Meclisi metninin 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Başsavcı yardımcılarının seçilmesinde de bu hizmetin gereklerine uygun tecrübe ve nitelik arar ve genel atanma şartları da dikkate alınarak başsavcı tarafından, boş yerlerin üç katı olarak gösterilen adaylar arasından Askerî Hâkimler ve Askerî Savcılar Kanunu hükümlerine göre atanmaları yapılır.

II NCI BÖLÜM

Görevler ve işleyiş

Genel görev ve yetkiler

MADDE 16. — Askerî Yargıtayın genel görev ve yetkileri şunlardır :

1. Askerî mahkemelerden verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararları son yargı yeri olarak inceleyip karara bağlamak,
2. Askerî yargıda kanun hükümlerinin ve hukuk kurallarının uygulanmasında birliği sağlamak, gerektiğinde kurulları arasında beliren içtihat uyumsuzluklarını birleştirmek,
3. Askerî Yargıtay Başkanının, Başsavcısının, İkinci Başkanının, daire başkanlarının ve üyelerinin askerî yargıya tabi şahsî suçlarına ilişkin ceza dâvalarına ve kamu dâvası ile birlikte bu suçlardan doğan istirdat ve tazminat dâvalarına ilk ve son yargı yeri olarak bakmak.

Askerî Yargıtay Başkanının görevleri

MADDE 17. — Başkanın görevleri şunlardır :

1. Askerî Yargıtayı temsil etmek,
2. Askerî Yargıtayın verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak ve bu yolda uygun göreceği tedbirleri almak, dairelerin çalışma durumları hakkında gerekli gördüğü bilgileri yazı ile istemek,
3. Askerî Yargıtay kurullarına başkanlık etmek,
4. Askerî Yargıtay üyeleri arasından Genel Sekreteri seçmek,
5. Askerî Yargıtay başkanları, Başsavcısı ve üyelerinin lüzumunda Yüksek Disiplin Kuruluna sevkleri için gerekli işlemleri yapmak,
6. Askerî Yargıtaya ait önemli geçici işlerde veya başkanlık ettiği kurullarda dosya tetkik etmek üzere Askerî Yargıtay üyelerini görevlendirmek,
7. Askerî Yargıtay memur ve idarî görevlilerini denetlemek veya denetletmek, hizmetin gereklerine göre uygun göreceği yerlerde görevlendirmek,
8. Bu kanun ve diğer kanunlarla verilen işleri yapmak.

Başsavcının görevleri

MADDE 18. — Başsavcının görevleri şunlardır :

1. Askerî Yargıtay Başsavcılığını temsil etmek,
2. Askerî Yargıtay Başsavcılığının genel yönetim işlerini yürütmek,
3. İncelenen dâva dosyalarında soruşturma yapan ve iddia makamını temsil eden askerî savcılar ile yardımcılara not vermek,

Dairelerin görevleri

MADDE 19. — Dairelerin görevleri şunlardır :

1. Başkan tarafından daireye gönderilen dâva dosyalarını inceleyip karara bağlamak,
2. İncelediği dâvaları hükme bağlayan askerî hâkimler ve yardımcılar hakkında not vermek,
3. Kanunun öngördüğü hallerde ilk derece mahkemesi olarak hüküm vermek.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 16. — Millet Meclisi metninin 16 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Millet Meclisi metninin 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Millet Meclisi metninin 18 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Millet Meclisi metninin 19 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Daire başkanlarının görevleri

MADDE 20. — Daire başkanlarının görevleri şunlardır :

1. Dairelerinde ahenkli, verimli ve düzenli bir çalışmanın gerçekleşmesini, işlerin çabuk ve iyi incelenip karara bağlanmasını, kararlardaki tutarsızlıkların önlenmesini sağlamak için gerekli göreceği tedbirleri almak ve dava dosyalarını bu esaslar uyarınca üyelere vermek,
2. Dava dosyalarının tetkik ve görüşülmesi sonunda oyları toplamak ve kendisinin yazmayacağı kararların müsveddelerini yazacak üyeyi belli etmek,
3. Daireye bağlı kalem görevlilerini denetlemek.

Üyelerin görevleri

MADDE 21. — Üyelerin görevleri şunlardır :

1. Kendilerine verilen dava dosyalarını inceleyip, kurulda sözcülüğünü yapmak,
2. - Buldukları kurullarda görüşmelere katılmak ve oy vermek,
3. Görevlendirildikleri hallerde karar ve müsveddelerini yazmak.

Daireler Kurulunun görevleri

MADDE 22. — Daireler Kurulunun görevleri şunlardır :

1. Askerî mahkemelerden verilen direnme kararları ile Askerî Yargıtay dairelerinden çıkan kararlara karşı Bassavcılıkça yapılan itirazları inceleyip karara bağlamak,
2. İncelediği dâvaları hükme bağlayan askerî hâkim ve yardımcıları hakkında not vermek,
3. İlk derece mahkemesi olarak Askerî Yargıtay dairelerince verilmiş bulunan kararların temyiz yolu ile incelenmesini yapmak.

Genel Kurul görevleri

MADDE 23. — Genel Kurulun görevleri şunlardır :

1. Askerî Yargıtayda boşalan üyelikler için yapılacak seçimin zamanını ve seçilecek üye sayısını tesbit etmek,
2. Askerî Yargıtay üye adaylarını seçmek,
3. Anayasa Mahkemesine, Askerî Yargıtaydan gösterilecek üye adaylarını özel kanununa göre seçmek,
4. Üye mevcudunun üçte birinin teklifi üzerine yetersizliğe karar vermek,
5. Askerî Yargıtayın kendi varlık ve görevlerini ilgilendiren alanlarda Türkiye Cumhuriyeti Anayasasınının 149 ncu maddesine göre Anayasa Mahkemesinde iptal dâvası açılmasına karar vermek,
6. Askerî Yargıtayın çalışma esasları ile ilgili içtüzüğü yapmak ve değiştirmek,
7. Bu kanun ve diğer kanunlarla verilen görevleri yapmak.

Başkanlar Kurulunun görevleri

MADDE 24. — Başkanlar Kurulunun görevleri şunlardır :

1. Yeni seçilen üyelerin çalışacakları daireleri belli etmek ve zorunluluk halinde üyelerin dairelerini değiştirmek,
2. Askerî Yargıtay İchtüzüğünün uygulanmasında çıkacak uyumsuzlukları kesin olarak karara bağlamak,
3. Bir dairede birikmiş işleri çıkarmaya veya dairenin toplanma ve kararı için yeter üye sayısını sağlamak gibi geçici sebeplerle bir üyenin dairesini iki ayı geçmemek üzere değiştirmek,

(Gecici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 20. — Millet Meclisi metninin 20 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 21. — Millet Meclisi metninin 21 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Millet Meclisi metninin 22 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 23. — Millet Meclisi metninin 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Millet Meclisi metninin 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

4. Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, İkinci Başkanı, daire başkanları ve üyelerinin askeri yargıya tabi şahsi suçlarından dolayı yargılanmalarına Askerî Yargıtayın hangi dairesinde bakılacağını belli etmek,
5. Bu kanun ve diğer kanunlarla verilen görevleri yapmak.

Adli ara verme işleri

MADDE 25. — Barış zamanında genel adli ara verme Askerî Yargıtayda da aynen uygulanır.

Adli ara verme süresince tutuklu ve açılı işler ile kanunlarda öncelikle bakılması öngörülen diğer işlere bakılır.

Bu dönemde nöbetçi kalacak daire veya daireler ile üyeler Genel Kurulca, Başsavcı yardımcılarını ise Başsavcı tarafından tesbit edilir.

Askerî Yargıtay İçtüzüğü

MADDE 26. — Askerî Yargıtayın iç düzeni, çalışma usulleri, seçimlerin yönetimi, tutulacak defter ve kayıtlar, kullanılacak basılı kâğıtlar, Genel Sekreterlik ve diğer idari hizmet ünifeleri personelinin görev ve sorumlulukları bu kanun hükümleri dairesinde düzenlenecek bir içtüzükle belirtilir.

Bu içtüzük Resmî Gazetede yayınlanır.

III NCÜ BÖLÜM

Yargılama usulü

Genel hükümler

MADDE 27. — Askerî Yargıtay daireleri ile diğer kurullarında ve Başsavcılığında, bu kanun ile Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununda ve diğer kanunlarda belirtilen yargılama usulleri uygulanır.

Toplantı ve toplantı yeterliği

MADDE 28. — Askerî Yargıtay daireleri ile diğer kurulları oylamaya katılacakların hepsinin hazır bulunması veya kanunla belli edilen çoğunluğun meydana gelmesi ile toplanırlar.

Görüşmeler gizli olur, seçimler gizli oy ve açık sayım ile yapılır.

Kararlar için oy yeterliği

MADDE 29. — Askerî Yargıtay daireleri ile diğer kurullarda kararlar oy çokluğu ile verilir. Özel hükümler saklıdır.

Askerî Yargıtay Genel Kurulu ile Başkanlar Kurulunda ve Yüksek Disiplin Kurulunda oyların eşitliği halinde Başkanın katıldığı tarafın oyları çoğunluk oyu sayılır.

İctihatları birleştirme kararları

MADDE 30. — Askerî Yargıtayın bir dairesi hukukî bir meselede kendinin yerleşmiş bir icthadından veya Daireler Kurulunun veya diğer bir dairenin yerleşmiş icthadından ayrılmak isterse veya bir daire ile Daireler Kurulunun kararları arasında aykırılık bulunursa bu konudaki icthadların birleştirilmesi Genel Kurulun icthadları birleştirme toplantısında karara bağlanır.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 25. — Millet Meclisi metninin 25 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 26. — Millet Meclisi metninin 26 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Millet Meclisi metninin 27 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 28. — Millet Meclisi metninin 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29. — Millet Meclisi metninin 29 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 30. — Millet Meclisi metninin 30 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Daireler Kurulu, kendisinin yerleşmiş bir içtihadından ayrılmak ister veya Daireler Kurulunun kararları arasında bir aykırılık bulunursa aynı şekilde işlem yapılır.

İçtihatların birleştirilmesini istemek

MADDE 31. — Askerî Yargıtay Başkanı doğudan doğruya veya daire başkanları veya başsavcısının gerekçeli bir yazı ile başvurması üzerine içtihatların birleştirilmesini Genel Kuruldan ister.

Diğer merci ve kişilerin gerekçeye dayanan yazılı başvurmaları halinde Askerî Yargıtay Başkanı içtihatları birleştirme yoluna gitmenin gerekli ve gerekmiyeceğinin tesbiti için bu isteği kapsayan dilekçe veya yazıyı içtihatları Birleştirme Kuruluna verir. İçtihatları Birleştirme Kurulunda, bu şekildeki başvuruların görüşülebilmesi için mevcut üye sayısının salt çoğunluğu ile karar verilmesi gereklidir.

İçtihatları birleştirme kararlarının değiştirilmesi veya kaldırılması hakkında da yukarıdaki hükümler uygulanır.

İçtihatları birleştirme kararlarının etkisi

MADDE 32. — İçtihatları birleştirme kararları benzer olaylarda Askerî Yargıtay Daireler Kurulu ile daireleri ve askerî mahkemeler ile disiplin mahkemelerini bağlar.

Bu kararlar Resmî Gazetede yayımlanır.

Oyların toplanması

MADDE 33. — Askerî Yargıtay dairelerinde ve Daireler Kurulunda oylar evvelâ sözcü üye ve bundan sonra en kıdemli üyeden başlanılmak üzere kıdem sırasına göre toplanır. İçtihatları Birleştirme Kurulunda ise oy en kıdemli üyeden başlanılmak suretiyle kıdem sırasına göre verilir.

Başkan her ilki durumunda da oyunu en sonra kullanır.

IV NCÜ BÖLÜM

Disiplin işleri

Yüksek Disiplin Kurulunun vereceği cezalar

MADDE 34. — Yüksek Disiplin Kurulu; Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, ikinci Başkanı, daire başkanları ve üyelerinin hâkimlik ve askerlik vekar ve onuruna dokunan, şahsî haysiyet ve itibarını kıran veya görev gereklerine uymayan davranışlarından dolayı haklarında disiplin kovuşturması yapar.

Disiplin kovuşturması sonunda, eylemin ağırlığına göre;

- a) Uyarma,
  - b) Kınama,
  - c) Görevden çekilmeye davet,
- işlemlerinden birini uygular.

Yüksek Disiplin Kurulu üyelerinin yukarıda yazılı eylemleri hakkında da, 9 ncu maddenin son fıkrasında gösterilen kurul, 35 nci maddedeki usule göre kovuşturma yapar ve yukarıdaki işlemlerden birini uygular.

Soruşturma usulü ve itiraz

MADDE 35. — Yukarıdaki maddede yazılı eylem ve tutumları her ne suretle olursa olsun haber alan Başkan, konuyu Yüksek Disiplin Kuruluna sevk eder.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 31. — Millet Meclisi metninin 31 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 32. — Millet Meclisi metninin 32 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Millet Meclisi metninin 33 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Millet Meclisi metninin 34 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 35. — Millet Meclisi metninin 35 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Yüksek Disiplin Kurulu lüzum gördüğü takdirde içinden bir kişiyi soruşturma yapmakla görevlendirir. Görevlendirilen üye askerî savcıların soruşturma ile ilgili yetkilerine sahiptir. Bu üye, ilgilinin savunmasını aldıktan sonra yaptığı soruşturma sonucunu bir raporla Kurul Başkanına sunar.

Yüksek Disiplin Kurulu ilgili hakkında ya soruşturmanın genişletilmesine veya kovuşturmaya yer olmadığına veya 34 nci maddede gösterilen cezalardan birinin uygulanmasına karar verir.

Bu cezalara karşı ilgili, tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Genel Kurula itiraz edebilir.

Genel Kurulun kararları kesindir.

Görevden çekilmeye davet cezasının sonucu

MADDE 36. — Görevden çekilmeye davet edilen ilgili, işlemin kesinleşmesinden itibaren izinli sayılır. Bir ay içinde emekliliğini istemediği veya istifa etmediği takdirde görevinden çekilmiş sayılarak hakkında T. C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre gerekli işlem yapılmak üzere durumu Millî Savunma Bakanlığına bildirilir.

Görevle ilgili suçlar

MADDE 37. — Askerî Yargıtay Başsavcısı, ikinci Başkanı, daire başkanları ve üyelerinin görevle ilgili suçlarını her ne suretle olursa olsun haber alan Başkan, ilgililer hakkında soruşturma açılmasına lüzum olup olmadığına karar vermek üzere konuyu Genel Kurula intikal ettirir.

Askerî Yargıtay Başkanının görevle ilgili suçlarına ait ihbar ve şikâyetler Millî Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirilir.

Genel Kurul önce soruşturma açılmasına yer olup olmadığına belli edilmesi için bir veya üç kişiyi görevlendirir. Bu üye veya üyeler incelemelerini yaptıktan sonra kanaatlerini belirtmeksizinin durumu bir raporla Başkanlığa bildirirler.

Bu rapor üzerinde Genel Kurulda yapılacak görüşme sonunda kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği takdirde, kararın bir örneği ilgiliye, bir örneği de varsa şikâyetle bulunana tebliğ olunmak üzere Başkanlığa sunulur.

Bu karar kesindir.

Şahsî suçlar

MADDE 38. — Askerî Yargıtay Başsavcısı, ikinci Başkanı, daire başkanları ve üyelerinin askerî yargıya tabi şahsî suçlarını her ne suretle olursa olsun haber alan başkan, konuyu Genel Kurula intikal ettirir.

Askerî Yargıtay Başkanının askerî yargıya tabi şahsî suçlarına ait ihbar ve şikâyetler Millî Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirilir.

Soruşturmanın yapılabilmesi için Genel Kurul gizli oyla kendi arasından üç kişilik bir kurul seçer.

Kurula üyelere en kıdemlisi başkanlık eder.

Kurul askerî savcıların soruşturma yetkisine sahiptir.

Bu kurul, yapılan ihbar ve şikâyeti kovuşturmaya değer görmez veya yapılan soruşturmayı kamu davasının açılmasını haklı göstermeye yeterli bulmaz ise kovuşturmaya yer olmadığına ve kanunî şartların mevcudolması halinde soruşturmanın geçici olarak tatiline karar verir.

Bu kararlar kesindir.

Kurulca dava açılmasına karar verildiği takdirde bu karar ve soruşturma dosyası başkanlığa Askerî Yargıtay Başsavcılığına gönderilir.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 36. — Millet Meclisi metninin 36 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 37. — Millet Meclisi metninin 37 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 38. — Millet Meclisi metninin 38 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Askerî Yargıtay Başsavcısı bir iddianame ile dava dosyasını Askerî Yargıtay Başkanlar Kurulunun belli edeceği Askerî Yargıtay Dairesine verir.

Bu daireye ve temyiz yolu ile inceleme yapacak Daireler Kuruluna soruşturma yapan veya hükmünde bulunan üyeler katılamaz.

Bu hallerde daire veya Daireler Kurulu toplanamazsa noksan üyeler diğer dairelerden tamamlanır.

Hükmü veren daire, Daireler Kurulu kararına karşı direnebilir. Direnme üzerine Daireler Kurulunca yeniden verilecek karara uyulması zorunludur.

Askerî Yargıtay Başsavcısı hakkındaki yargılamada Başsavcılık görevi 4 ncü maddede belli edilen kanunî vekili tarafından yapılır.

Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, ikinci Başkanı, daire başkanları ve üyelerinin genel yargıya tabi şahsî suçlarının kovuşturulmasında Yargıtay Başkan ve üyeleri ile Cumhuriyet Başsavcısının şahsî suçlarının kovuşturulmasına ilişkin hükümler uygulanır.

Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununa göre gerekli soruşturmayı yapmak üzere gizli oyla üç üye görevlendirilir. Bu kurula, üyelerden en kıdemlisi başkanlık eder. Kurul, askerî savcılarının soruşturma yetkisine sahiptir.

Soruşturma Kurulu, yaptığı soruşturma sonucunu bir raporla tespit ederek Genel Kurul Başkanına arz eder.

Genel Kurul son soruşturmanın açılmasına karar verdiği takdirde soruşturma dosyası Askerî Yargıtay Başkanlığı tarafından Yüce Divana sunulmak üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

İmzasız, adressiz veya takma adla yapılan ihbar ve şikâyetler işleme konulmaz.

V NCI BÖLÜM

Özlük işleri

Yükselme

MADDE 39. — Askerî Yargıtay Başkan, Başsavcı, ikinci Başkan ve daire başkanları ile üyelerinin rütbe terfii, rütbe kıdemliliği, kademe ilerlemesi ve sicil işlemleri 357 sayılı Askerî Hâkimler Kanununda gösterilen esaslara göre yapılır.

Emeklilik

MADDE 40. — Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, ikinci Başkanı ve daire başkanları ile üyelerinden kadrosuzluk, yetersizlik, disiplinsizlik ve ahlakî durumları nedeniyle emekliye sevk edilecek veya Silâhlı Kuvvetlerden ilişiği kesilecek olanlar hakkında 357 sayılı Askerî Hâkimler Kanunu hükümleri uygulanır.

Yaş haddi

MADDE 41. — Askerî Yargıtay Başkan, Başsavcı, ikinci Başkan ve daire başkanları ile üyelerinin yaş hadleri 357 sayılı Askerî Hâkimler Kanununda gösterildiği gibidir.

Ek gösterge

MADDE 42. — Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, ikinci Başkanı daire başkanları ve üyelerine Yargıtay Başkan ve üyeleri ile Cumhuriyet Başsavcısının aldıkları ek göstergeler, aylıkları ile birlikte verilir.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 39. — Millet Meclisi metninin 39 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 40. — Millet Meclisi metninin 40 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 41. — Millet Meclisi metninin 41 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 42. — Millet Meclisi metninin 42 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Protokoldeki yer

MADDE 43. — Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, İkinci Başkanı, daire başkanları ve üyeleri askerî protokol şartlarına tabi olurlar.

Kaldırılan hükümler

MADDE 44. — 4 Aralık 1962 tarih ve 127 sayılı Askerî Yargıtayın Kuruluşu Hakkındaki Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

V I N C I B Ö L Ü M

Geçici hükümler ve yürürlük

Geçici hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte Askerî Yargıtayda Başkan, Başsavcı, İkinci Başkan ve Daire Başkanı olarak görevli bulunanlar üye sayılarak rütbe ve kıdem sırasına göre yeniden atanmaları bir ay içinde tamamlanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanuna göre yapılması gerekli Askerî Yargıtay İçtüzüğü, Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde yürürlüğe konur.

Bu içtüzük yürürlüğe girinceye kadar 127 sayılı Kanuna göre düzenlenmiş bulunan iç çalışma esaslarının uygulanmasına devam olunur.

Yürürlük

MADDE 45. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 46. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 43. — Millet Meclisi metninin 43 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 44. — Millet Meclisi metninin 44 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Millet Meclisi metninin geçici 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Millet Meclisi metninin geçici 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 45. — Millet Meclisi metninin 45 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 46. — Millet Meclisi metninin 46 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

